

Anne Franki päevik

12. juuni 1942 — 1. august 1944

TAGAKODA

*

*Koostanud
Mirjam Pressler*

*

*Hollandi keelest tõlkinud
Vahur Aabrams*

TÄNAPÄEV

Tõlgitud hollandikeelsest väljaandest:

Anne Frank

HET ACHTERHUIS

Dagboekbrieven 12 juni 1942 – 1 augustus 1944

Bert Bakker 2000

Toimetanud Maris Makko

Kujundanud Tarmo Puudist

Koostanud Mirjam Pressler

Käesoleva redaktsiooni esmatrükk: Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam 1991

ANNE FRANK FONDS®

FOUNDED BY OTTO FRANK

Käesolev raamat ilmub vastavalt kokkuleppele Anne Franki Fondiga. Anne Franki pärija ning perekonna ainus ellujäänud liige oli Otto H. Frank, kes asutas 1964 Šveitsis Baselis oma annakusaajana Anne Franki Fondi (AFF). Pärast Otto Franki surma 1980. aastal haldab tema pärandit AFF, mis levitab tema tütre tekste ja kaitseb neid väärkasutuse eest. Anne Franki originaalkäsikirjad on eksponeeritud Amsterdamis Anne Franki Majas ning kuuluvad UNESCO Maailma mälu registrisse.

AFF on Šveitsi seaduste alusel tegutsev mittetulundusühing. Fondi juhatab auametina volitatud isikutest koosnev nõukogu, kelle esimehena töötas palju aastaid Anne Franki nõbu Buddy Elias. AFF-i eesmärk on toetada heategevust Anne ja Otto Franki vaimus. Otto Franki siiraks sooviks oli suurendada erinevate kultuuride ja usundite vahelist üksteisemõistmist, julgustada noori inimesi üle maailma rohkem omavahel suhtlema, ning tegutseda rahu saavutamise nimel.

Täiendavat infot saab lugeda kodulehelt www.annefrank.ch

Copyright © 1982, 1991, 2001 by ANNE FRANK FONDS, Basel

Tõlge eesti keelde © Vahur Aabrams ja Tänapäev, 2003, 2010 ja 2019

Fotod © AFF Basel CH / AFS Amsterdam NL

Kujundus © Tarmo Puudist, 2019

ISBN 978-9949-85-634-3

www.tnp.ee

Trükitud AS Pakett trükikojas

12. JUUNIL 1942

Ma loodan, et saan Sulle usaldada kõik, nii nagu ma pole veel saanud usaldada kellelegi, ja ma loodan, et Sa oled mulle suureks toeks.

28. SEPTEMBRIL 1942 (TÄIENDUS)

Mul on siiani olnud Sinust palju tuge, ja ka Kittyst, kellele ma nüüd korrapäraselt kirjutan. Oma päevikusse niimoodi kirjutada on minu meelest palju toredam, ja nüüd ei jõua ma enam kuidagi seda tundi ära oodata, mil leian aega Sinusse kirjutada.

Mul on nii hea meel, et ma Su kaasa võtsin!

PÜHAPÄEVAL, 14. JUUNIL 1942

Mis muud kui alustan hetkest, mil ma Su sain, see tähendab hetkest, mil nägin Sind lebamas oma sünnipäevalaul (sest ostmine, mille juures ma samuti viibisin, ei loe).

Reedel, 12. juunil ärkasin juba kell kuus, ja see on täiesti mõistetav, sest mul oli sünnipäev. Aga kell kuus ei tohtinud ma veel üles tõusta ja seepärast pidin talitsema oma uudishimu kolmveerand seitsmeni. Kauem ma enam ei suutnud ja läksin söögituppa, kus Moortje (kass) mind peaga puksides tervitas.

Veidi pärast kella seitset läksin papsi ja mampsi juurde ja

seejärel elutuppa kingitusi lahti pakkima; esimene asi, mida ma nägin, olid Sina, ja see oligi vist üks minu toredamaid kingitusi. Siis veel kimp roose, kaks pojengioksa. Papsilt ja mampsilt sain sinise pluusi, seltskonnamängu, pudeli viinamarjamahla, millel on minu arust nagu natuke veini maitse (veini tehakse ju viinamarjadest), pusle, purgi kreemi, 2,5-kuldnase rahatähe ja talongi kahe raamatu ostmiseks. Siis sain veel ühe raamatu, «Camera Obscura», aga kuna see Margotil juba on, siis vahetasin selle ringi, kausitäie isetehtud küpsiseid (ise mõistagi küpsetasin, sest küpsiseid oskan ma juba hästi küpsetada), palju komme ja ema käest maasikatordi. Vanaema käest sain kirja, täpisealt õigel ajal, aga see oli muidugi juhus.

Siis tuli Hanneli mulle järele ja me läksime kooli. Vahetunnis pakkusin õpetajatele ja teistele õpilastele võiküpsiseid; ja siis pidime jälle tööle asuma. Koju jõudsin kell viis, sest läksin koos teistega võimlemistundi (ehkki ma ei pea seal üldse käima, sest mul tulevad käed ja jalad liigesest välja) ja valisin klassikaaslastele oma sünnipäevamänguks võrkpalli. Kui koju jõudsin, oli Sanne Ledermann juba kohal. Ilse Wagneri, Hanneli Goslari ja Jacqueline van Maarseni tõi ise võimlemistunnist kaasa — nemad käivad minuga ühes klassis. Hanneli ja Sanne olid enne minu kaks parimat sõbratari, ja kui meid koos nähti, öeldi alati: «Näe, sealt tulevad Anne, Hanne ja Sanne.» Jacqueline van Maarseniga sain tuttavaks alles Juudi Lütseumis ja nüüd on tema mu parim sõbratar. Ilse on Hanneli parim sõbratar ja Sanne käib ühes teises koolis, kus tal on omad sõbratarid.

Nad kinkisid mulle imetoreda raamatu, «Hollandi muistendid ja legendid», aga kinkisid kogemata teise osa ja seejärel vahetasin ma ülejäänud kaks raamatut esimese osa vastu ringi. Tädi Helene tõi veel ühe pusle, tädi Stephanie ühe armsa prossi ja tädi Leny laheda raamatu pealkirjaga

«Daisy puhkus mägedes». Täna hommikul vannis mõtlesin, et küll oleks tore, kui mul oleks selline koer nagu Rin-tin-tin¹. Kutsuksin teda siis samamoodi Rin-tin-tiniks ja ta oleks mul alati koolis näiteks kojamehe juures või ilusa ilmaga rattakuuris.

ESMASPÄEVAL, 15. JUUNIL 1942

Pühapäeva pärastlõunal oli mul pidu. Rin-tin-tin meeldis mu klassikaaslastele väga. Sain kingituseks kaks prossi, ühe järje-hoidja ja kaks raamatut.

Räägin nüüd hakatuseks üht-teist oma klassist ja koolist, ja alustan õpilastest.

Betty Bloemendaal näeb natuke vaesevõitu välja, ja minu meelest ongi seda, ta elab Jan Klasenstraatil Lääne-Amsterdams ja keegi meist ei tea, kuskohas see asub. Ta on koolis väga tubli, aga see tuleb sellest, et ta nii usinalt õpib, ja praegu jätab tublidus juba pisut soovida. Ta on üsna rahulik tüdruk.

Jacqueline van Maarseni peetakse minu parimaks sõbratariks, aga tõelist sõbratari pole mul tegelikult veel olnudki. Alguses arvasin küll, et Jacque võiks selleks saada, aga sellest ei tulnud midagi välja.

D. Q. on väga närviline, unustab alati midagi ära ja saab karistuseks ühe ülesande teise otsa. Ta on väga lahke südamega, eriti G. Z-i vastu.

E. S. on selline tüdruk, kes laterdab nii õudsalt, et hakkab juba ära tüütama. Nii kui ta midagi küsib, kisub ta sind alati juustest või nõöpidest. Räägitakse, et E. ei salli mind, aga sest pole lugu, sest tema ei ole ka mulle teab kui sümpaatne.

Henny Mets on rõõmsameelne ja tore, ainult et ta räägib

¹ Rin-tin-tin'iks kutsuti koera ühes tuntud lastefilmis.

väga kõva häälega ja tänaval mängides on ta väga lapsik. Hirmus kahju on sellest, et Hennyl on Beppy-nimeline sõbratar, kes avaldab talle väga halba mõju, sest see plika on õudselt kasimata ja ropu suuga.

J. R-ist võiks kirjutada terveid peatükke. J. on suur kiidukukk ja sosistaja, vastik, salatsev ja silmakirjalik tüdruk. Ta on Jacques'i täiesti ümber sõrme mässinud, ja sellest on kahju. J. nutab iga tühise asja pärast, on väga pirtsakas ja mis peamine, kohutav edvistaja. Alati peab preili J-il õigus olema. Ta on väga rikas ja tal on terve kapitäis armsaid kleite, aga tema seljas mõjuvad need hirmus vanamutilikult. Ta kujutab ette, nagu oleks ta väga ilus, aga asi on just vastupidi. Me ei salli J-iga teineteist silmaotsaski.

Ilse Wagner on rõõmsameelne ja tore tüdruk, aga ka suur tähenärija ja võib tundide kaupa näägutada. Ilse on minust üpris vaimustuses. Ta on väga tubli, aga laisk.

Hanneli Goslar ehk Lies, nagu teda koolis kutsutakse, on selline üsna kummaline tüdruk, kes on enamasti pelglik, aga kodus väga ülbe. Iga asja, mida sa talle räägid, lobiseb ta kohe oma emale. Aga ta ütleb oma arvamuse otse välja ja eriti viimasel ajal pean ma temast väga lugu.

Nannie van Praag-Sigaar on vaimukas väike tark tüdruk. Mulle meeldib ta päris hästi. Ta on üpris tubli. Palju temast rääkida ei ole.

Eefje de Jong on minu meelest hästi vahva. Ta on alles kahe-teistaastane, aga täiesti nagu daam. Ta käitub täpipealt nii, nagu oleksin ma tita. Ta on ka väga abivalmis, ja seepärast ta meeldibki mulle.

G. Z. on vist meie klassi kõige ilusam tüdruk. Tal on armas nägu, aga koolis on ta võrdlemisi rumal. Seepärast ma arvan, et ta jääb istuma, aga talle ma seda muidugi ütlema ei lähe.

Minu suureks imestuseks ei jäänud G. Z. siiski istuma.

Ja meie kaheteist tüdruku jutu lõpetuseks: mina istun G. Z-iga. Poistest on rääkida palju, aga ka vähe.

Maurice Coster on üks minu paljusid austajaid, aga ta on üsnagi tüütu.

Sallie Springer on jube ropu suuga poiss, kelle kohta liigub jutt, et ta olevat kellegagi maganud. Sellegipoolest on ta minu meelest vahva poiss, sest on väga vaimukas.

Emiel Bonewit on G. Z-ist sisse võetud, aga G. Z-ile see eriti korda ei lähe. Poiss on üpris igav.

Ka Rob Cohen oli minusse armunud, aga nüüd ma teda enam ei salli. Ta on väga silmakirjalik, valelik, nutune, totter, tüütu jõmpsikas, kes on endast õudselt heal arvamusel.

Max van de Velde on maapoiss Medemblikist, aga see-eest sõbralik, nagu ütleks Margot.

Herman Koopman on samuti väga ropu suuga, täpipealt nagu ka Jopie de Beer, kes on suur külgelööja ja plikadehull.

Leo Blom on Jopie de Beer'i südamesõber, aga selle ropp jutt hakkab ka talle külge.

Albert de Mesquita on poiss, kes on tulnud kuuendast Montessori-koolist ja jätnud ühe klassi vahele. Ta on väga tubli.

Leo Slager tuli samast koolist, aga nii tubli ei ole.

Ru Stoppelmon on väike hull Almelo poisinaga, kes on alles vanemas eas kooli pandud.

C. N. teeb kõike, mis on keelatud.

Jacques Kocernoot istub koos C. N-iga meie taga ja me võime end puruks naerda (G. ja mina).

Harry Schaap on vist meie klassi kõige mõistlikum poiss, temal pole viga midagi.

Werner Josephil samuti mitte, aga tema on aeg-ajalt liiga vaikne ja jätab seepärast igava mulje.

Sam Salomon on täpipealt nagu mingi agulikraade, õudne naga. (Austaja!)

Appie Riem on üpris ortodoksne, aga samasugune vastik jumbu.

Nüüd ma pean lõpetama. Järgmine kord on mul Sinusse jälle nii palju kirjutada, see tähendab Sulle rääkida. Adjöö, Sa oled nii tore!

LAUPÄEVAL, 20. JUUNIL 1942

Minusugusel on hästi imelik päevikut pidada. Mitte ainult sellepärast, et ma pole seda kunagi enne teinud, aga ma arvan, et hiljem ei tunne vist ei mina ega keegi teine ühe kolmeteistaastase koolitüdrukü pihtimuste vastu huvi. Nojah, tegelikult ei olegi see oluline, mul on suur tahtmine kirjutada ja veel suurem tahtmine oma süda igasugu asjade koha pealt ükskord korralikult puhtaks rääkida.

«Paber kannatab rohkem kui inimesed» — see ütlus tuli mulle pähe, kui ma ühel oma kergelt melanhoolsetest päevadest käsipõsakil igavlesin, suutmata tülpinult otsustada, kas minna välja või jääda koju, ja jäingi siis lõpuks niisama mõtisklema. Jah, tõepoolest, paber kannatab palju, ja kuna ma ei kavatse seda pappkaantega vihikut, millel on lennukas nimi «päevik», eales kellelegi lugeda anda (kui ma just ei peaks leidma omale kunagi mõnda sõpra või sõbratari, kes on päris tõeline sõber või sõbratar), siis ei lähe see tõenäoliselt mitte kellelegi korda.

Nüüd jõudsin punktini, millest kogu see pävikupidamise mõte alguse sai: mul ei ole sõbratari.

Et veelgi täpsem olla, peab sellele järgnema selgitus, sest keegi ei mõista, kuidas võiks üks kolmeteistaastane tüdruk olla siin ilmas täiesti üksi. Ega see nii olegi. Mul on armsad vanemad ja kuueteistaastane õde, ja kui kõik kokku lugeda,

siis oma kolmkümmend tuttavat ja seesugust, keda kutsutakse sõbratarideks. Mul on terve rodu austajaid, kes vahivad mulle silma ja kui muudmoodi ei õnnestu, siis püüavad katkise taskupeegliga mind klassis vilksamisi tabada. Mul on sugulasi, kalleid tädisid ja tore kodu. Jah, pealtnäha ei ole mul puudust millestki peale päris tõelise sõbratari. Ma ei saa ühegi oma tuttavaga midagi muud teha kui lõbutseda, ma ei jõua eales niikaugemale, et räägiksin vahel ka millestki muust kui argistest asjadest või muutuksin kellegagi pisut lähedasemaks, ja selles ongi konks. Võib-olla on viga minu väheses usaldavuses, igatahes on see fakt ja kahjuks ei saa ma sinna midagi parata. Seepärast see päevik.

Ja et kujutlust kauaigatsetud sõbratarist oma fantaasias veelgi tugevdada, ei kavatse ma lihtsalt niisama nagu iga teine päevikusse fakte laduda, vaid lasen sellel päevikul endal olla minu sõbratariks ja panen talle nimeks *Kitty*.

Minu lugu! (Lollpea, sellist asja ei unustata.)

Kui ma otse keset praegusi sündmusi pihta hakkaksin, ei saaks keegi neist lugudest, mida ma Kittyle jutustan, aru. Seepärast pean jutustama lühidalt oma eluloo, nii vastumeelselt kui ma seda teengi.

Minu isa, suurimast kullatükist isa, keda ma olen eales kohanud, abiellus alles kolmekümne kuuendal eluaastal minu emaga, kes oli siis kahekümne viiene. Minu õde Margot sündis 1926. aastal Saksamaal Maini-äärses Frankfurdis. 12. juulil 1929 järgnesin mina. Oma neljanda eluaastani elasin ma Frankfurdis. Kuna me oleme puhastverd juudid, asus mu isa 1933. aastal ümber Hollandisse. Temast sai Hollandi Opekta aktsiaseltsi direktor keedisevalmistamise alal. Minu ema, Edith Frank-Holländer, läks septembris samuti Hollandisse ning meie Margotiga kolisime Aachenisse, kus elas meie vanaema. Margot läks Hollandisse detsembris ja mina veebruaris, mil mind pandi Margotile sünnipäevakingiks lauale.

Läksin peagi Montessori-kooli lasteaeda. Sinna jäin kuuenda eluaastani, siis läksin esimesse klassi. Kuuendas klassis sattusin direktrissi, proua Kuperuse klassi. Kooliaasta lõpus jätsime südamlikult hüvasti ja nutsime mõlemad, sest mind võeti vastu Juudi Lütseumi, kuhu läks ka Margot.

Meie elu ei kulgenud ärevuseta, sest Hitleri juudiseadused ei säästnud teisi Saksamaal elanud sugulasi. Pärast 1938. aasta pogromme mu kaks onu, ema vennad, põgenesid ja jõudsid terve nahaga Põhja-Ameerikasse, minu eakas vanaema tuli meie juurde. Ta oli siis seitsmekümne kolme aastane.

Pärast 1940. aasta maikuud said head ajad läbi: kõigepealt tuli sõda, siis kapitulatsioon, sakslaste sissemars — ja algas meie, juutide viletsus. Üks juudiseadus järgnes teisele ja meie vabadust kärbiti kõvasti. Juudid peavad kandma juuditähte; juudid peavad oma jalgrattad ära andma; juudid ei tohi sõita trammiga; juudid ei tohi sõita autoga, isegi mitte eraautoga; juudid tohivad teha sisseoste ainult kella 15.00st kuni 17.00ni; juudid tohivad käia üksnes juudist juuksuri juures; juudid ei tohi kella 20.00st õhtul kuni kella 6.00ni hommikul tänavale minna; juudid ei tohi viibida teatrites, kinodes ega muudes meelelahutusasutustes; juudid ei tohi käia ujulas ega tennise-, hoki- või muudel spordiväljakutel; juudid ei tohi paadiga sõita; juudid ei tohi avalikus kohas sporti teha; juudid ei tohi enam pärast kella kuut õhtul istuda ei oma aias ega ka tuttavate pool; juudid ei tohi kristlastel külas käia; juudid peavad käima juudi koolides ja kõike muud seesugust. Nii see meie eluke veeres, me ei tohtinud seda ja me ei tohtinud teist. Jacques ütleb mulle kogu aeg: «Ma ei julge enam midagi teha, sest ma kardan, et see on keelatud.»

1941. aasta suvel jäi memm väga haigeks. Ta pidi minema operatsioonile ja minu sünnipäevast ei saanud suuremat asja. Niisamuti ka 1940. aasta suvel, sest siis oli Hollandis just sõda läbi saanud. Memm suri 1942. aasta jaanuaris. Keegi ei tea,

kui palju *mina* temale mõtlen ja teda endiselt armastan. Seda 1942. aasta sünnipäeva tähistatigi siis seepärast, et kõike tagantjärele tasa teha, ja põles ka memme küünal.

Kõigil meil neljal läheb endiselt hästi ja nüüd siis olengi jõudnud tänase kuupäevani, 20. juunini 1942, mil mu päevik saab pidulikult sisse õnnistatud.

LAUPÄEVAL, 20. JUUNIL 1942

Kallis Kitty!

Hakkan siis kohe peale; praegu on nii hea rahulik, isa ja ema on ära ja Margot mängib koos paari tüdrukuga oma sõbratari Treesi pool pingpongi. Pingpongi mängin ma ka ise viimasel ajal hästi palju, isegi nii palju, et asutasime viie tüdrukuga klubi. Klubi nimi on «Väike Vanker miinus kaks». Väga veider nimi, mis põhineb ühel eksitusel. Tahtsime panna erilise nime ja kuna meil on viis liiget, siis mõtlesimegi tähtedele, Väikesele Vankrile. Arvasime, et see koosneb viiest tähest, aga eksisime, seal on nagu Suureski Vankris seitse tähte. Sealt see «miinus kaks» siis tulebki. Ilse Wagneril on pingpongilaud ja nende pere suur söögituba on alati meie käsutuses. Kuna meie, pingpongimängijad, armastame jäätist, eriti veel suvel, ja kuna pingpongimäng ajab naha kuumaks, lõpeb mäng enamasti retkega lähimatesse jäätisepoodidesse, kus juutidel on lubatud käia, kas De Oasesse või Delphisse. Rahakotti ei võta me enam üldse kaasa, sest De Oases on enamasti selline rahvamurd, kus alati leidub ka mõni lahke härra meie laiast tutvusringkonnast või mõni austaja ja nemad teevad meile välja rohkem jäätist, kui me terve nädalaga süüa jaksaksime.

Arvatavasti paneb Sind natuke imestama, et mina, noor, nagu ma olen, räägin austajatest. Paraku, või mõningatel juhtudel just mitte, paistab, et see pahe on meil koolis vältimatu.